

Αττικόν Ημερολόγιον

Αριστομένης Ι. Προβελέγγιος

Ο Μάρκος Βρούτος εις τους Φιλίππους

Χαρακτήρ εις πράξιν

Αττικόν Ημερολόγιον, Αθήνα

ετ. Γ' (1870), σ. 1-12

ΑΝΘΟΥΔΕΣΜΗ

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΒΡΟΥΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡ

εις πράξιν μίαν

ΥΠΟ

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ Ι. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΥ.

Νύξ ἀστερολαμπής. Τοποθεσία ἀγρία καὶ περίκρημνος. Οἱ βράχοι ἀντηχοῦσιν ὑπὸ τοῦ θορύβου τῆς μάχης, καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν σκηνὴν πνευστιῶντες ὁ Βρούτος, ὁ Βολούμνιος, Δάρδανος ὁ ὑπασπιστής, Κλείτος ὁ οἰκέτης, ὁ Στράτων, ὁ Στατύλλιος καὶ ἄλλοι στρατιῶται.

ΒΡΟΥΤΟΣ (καθεζόμενος ἐπὶ πέτρας). Ἐνικήθημεν ! (καθ' ἑαυτὸν μετὰ στιγμιαίαν σύννοιαν). ὦ σκιά τοῦ Καίσαρος, ἐξιλεώθητι τέλος· ἰδοὺ ἔπεσα εἰς τοὺς Φιλίππους. Εἰς Σάρδεις μοὶ προεῖπες τὸν ὄλεθρόν μου, καὶ χθὲς τὴν νύκτα πάλιν μοὶ ὑπέμνησας αὐτὸν διὰ τῆς ἀφώνου ἐμφανείας σου· ἤδη θὰ μὲ συναντήσης πλέον εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Ἄδου. (Πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν). Καθίσατε ἐδῶ, ὅπου μᾶς συνώθησεν ὁ δυσ-

μενής Ἄρης. Καθίσατε περὶ ἐμὲ, τὰ ἐναπολειφθέντα τέκνα τῆς ἐλευθερίας καὶ οἱ φίλοι τοῦ Βρούτου· οὕτως ἔδοξε τῷ κακῷ δαίμονι τῆς Ῥώμης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφωσιώθημεν. (Ἐναβλέπων εἰς τὸν ἑναστρὸν αἰθέρα).
 ὦ Ζεῦ, εἴθε νὰ μὴ διαλάβῃ τὴν τιμωρίαν σου ὁ αἷτιος τούτων τῶν κακῶν! ὦ Ἀντώνιε, οὐχὶ κατὰ τοῦ Βρούτου, ἀλλὰ κατὰ τῆς Ῥώμης ἐκδικεῖσαι. Ἐδέσποζεν ὁ Καῖσαρ σοῦ, κοσμοκράτειρα Ῥώμη, ἀλλὰ καὶ σὺ ἐδέσποζες τοῦ κόσμου ὑπὸ τὴν σκηπτουῦχον χεῖρά του. Ποῖον δ' ἔσται νῦν τὸ μέλλον σου; Θὰ διαμελίσωσι, θὰ χράνωσι τὴν ἀμόλυτον πορφύραν σου, τὴν ἐπὶ ἔθνῶν μυρίων ἠπλωμένην, ὡς ἡ κυανῆ τοῦ οὐρανοῦ ἐσθῆς ἐπὶ τῆς οἰκουμένης· ἐρρίψαμεν τὸν κολοσσόν, καὶ καταρρίπτουσιν ἡμᾶς οἱ νάνοι, ἀρωγὸν ἔχοντες τὴν ἀτυχίαν μας. Οἱ πρὸ μικροῦ εὐέλπιδες εἰσέτι, Ῥώμη, ὑπὲρ σοῦ ἀγωνιζόμενοι εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία, γυμνοὶ ἐλπίδων ἐπὶ γυμνῆς πέτρας ἤδη καταφεύγομεν. (Κλίνει τὸ μέτωπον τεθλιμμένος.)

ΚΛΕΙΤΟΣ. Φεῦ, ποία νύξ!

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ. Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ παρηγορήσοντες τὸν μεγαλόφρονα Βρούτον, ἀλλὰ θάρρει, στρατηγέ. Καὶ ἐξ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἀγόνου πέτρας, ἰδὲ πόσαι ἀναφύονται βοτάναι! Πόσαι ὑπολανθάνουσιν ἐλπίδες εἰς τὰ στέρνα τῆς ἀκάμπτου μοίρας σου!

ΒΡΟΥΤΟΣ (καθ' ἑαυτόν). Μία ἔτι ὑπολείπεται ἐλπίς βεβαία· ὁ θάνατος. (γεγωνός). Ποῦ εἶναι οἱ λοιποὶ ἑταῖροι; Ποῦ ὁ Φλάβιος καὶ ὁ Λαβεών; (στενάζει). Ἄπέθανον πάντες. Εὐδαίμονες οἱ πεσόντες εἰς τὸν

εὐγενῆ ἀγῶνα, πρὶν ἰδῶσιν εἰσέτι τὴν τροπὴν τῆς ἀσταθμῆτος μάχης, πρὶν ἢ σπείσῃσι δάκρυα θαλερὰ ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τοῦ Βρούτου κακοδαιμονίας. (Ἡ βοή τῆς μάχης ἀντηχεῖ ὑπὸ τὰ σκότη τῆς νυκτός). Εἶναι οἱ τελευταῖοι γογγυσμοὶ τῆς ἀγωνιώσης ἐλευθερίας! Πῶς ἀντηχοῦσιν εἰς τὰ στήθη μου, πῶς σπαράττουσιν αὐτά! ὦ θεοὶ, θεοὶ ἀλάστορες, οὐδὲν ἐζήτησα ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, οὔτε σκῆπτρον, οὔτε δόξαν, οὔτε θησαυρούς· ἐν μόνον ἠγάπησα, ἐν μόνον πύχθητι κοινῇ μετὰ τῶν συμπολιτῶν μου, τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ῥώμης· εἰς αὐτὴν ἀφιέρωσα τὸ πῦρ καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ νοός μου πᾶσαν· ὑπὲρ αὐτῆς ἀπέσπασα ἀπὸ τῆς καρδίας πᾶν αἶσθημ' ἄλλο, πάντα πόθον, πᾶν φίλτρον! Διατί μοι τὴν ἀρπάζετε ἤδη; Ἄφοῦ ἐπέτυχε τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον πρὸς ταύτην βῆμα, ἀφοῦ ἔθιγον τὰ κράσπεδα τῆς ἀθανάτου αὐτῆς ἐσθῆτος, διατί τώρα μετὰ αὐτῆς κ' ἐμοῦ ἀνοίγετε βάραθρον; Ὅσῃν ζωὴν ἐντός μου περιέκλειον, ὅ,τι μέγα καὶ εὐγενὲς ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ φύσει μου πρὸ πολλοῦ ἀφιερῶθη εἰς τὸν βωμόν της, οὐδὲν μοι ἀπέμεινεν, ἐκτὸς τοῦ σώματος· ἄς πέσῃ ἄς σαπῇ εἰς τὴν μαύρην γῆν. Δὲν δύναμαι, δὲν θέλω νὰ ἐπιζήσω μετ' αὐτήν. Φίλοι ἐμοὶ, φίλοι τῆς Ῥώμης, ἐὰν τὸ πᾶν μὲ ἐγκατέλειψε, ἀλλὰ σεῖς πιστοὶ μοι παρεμείνατε κατὰ τὰς τελευταίας μου στιγμάς. Ἔστω μοι τοῦτο ὁ μόνος καρπὸς τὸν ὁποῖον ἀποφέρω ἐκ τῆς γῆς, ἡ μόνη ἀκτίς, ἣτις μέλλει νὰ φωτίσῃ τὸν σκοτεινόν μου τάφον.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ. Εὐφήμει, Βροῦτε. Μὴν ἀπελπίζης τοὺς ἀπὸ σοῦ ἀρυομένους θάρρος, παρίστανταί σοι οἱ φίλοι, οὐχὶ διὰ νὰ σὲ ὑποβαστάσῃσι πίπτοντα, ἀλλ' ἵνα σὲ ἀκολουθήσωσιν εἰς νέας μάχας.

ΔΑΡΔΑΝΟΣ. Ἐνόσω ἵσταται ὁ Βροῦτος, ἢ ἐλπίς ἵσταται.

ΒΡΟΥΤΟΣ. (συγκεκινημένος). ὦ εὐγενὴς ἀφοσίωσις, ὦ ματαία πεποίθησις! Δὲν εἶμαι πλέον ὁ πρόων Βροῦτος· ὁ βραχίων, εἰς ὃν ἐπεποιθήσατε, ἀδυσσωπῆτως κατασυντρίβεται ὑπὸ τῆς μοίρας. . . (Ἀκούεται ψόφος πλησίον, καὶ ὁ Βολουμνίου καὶ Δάρδανου σπεύδουσι κατασκοπεύσοντες. Ἐν τῷ μεταξὺ εἰσέρχεται στρατιώτης φέρων ἐντὸς κράνου ὕδωρ πρὸς τὸν Βροῦτον. Βροῦτος λαμβάνων τὸ κράνος). Ὡς ἐν δέοντι ἔρχεσαι, φίλε. Ἄς πῖω τελευταῖον, πρὶν ἢ γευθῶ κάτω τὰ πικρὰ τῆς λήθης ὕδατα (πίνει).

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ καὶ ΔΑΡΔΑΝΟΣ (ἐπανερχόμενοι), φύγωμεν, στρατηγέ! οἱ πολέμιοι πλησιάζουσι καὶ θ' ἀνακαλύψωσιν ἴσως τὸ ἄσυλόν μας. Ὀλίγον ἔτι, καὶ ἡ φυγὴ θὰ ἦναι ἀδύνατος.

ΒΡΟΥΤΟΣ. Θὰ ἦναι πάντοτε δυνατὴ, ἐφόσον ἵστατ' ἔμπροσθεν τὸ ἀρχαῖόν μας φρόνημα· φεῦ, οἱ πολέμιοι ἔρχονται, καὶ οἱ πολέμιοι οὗτοι εἰσὶ Ῥωμαῖοι, καὶ ἡμεῖς εἴμεθα Ῥωμαῖοι! Ἐπεθύμουν καὶ νὰ ἐμάνθανον, ἀν' ἔπεσον πολλοὶ εἰς τὴν μάχην, καὶ ἀν' σώζεται ἀκόμη τὸ στρατόπεδον. Ἀλλὰ τίς θὰ δυνηθῇ νὰ διέλθῃ τοὺς πανταχοῦ ἤδη περικεχυμένους πολέμιοις; Ἐστὼ μανθάνω ταῦτα ἐν Ἄδου.

ΣΤΑΤΥΛΛΙΟΣ. Θὰ μάθης παρ' ἐμοῦ, ἀν' οἱ θεοὶ βούλωνται. Ἀπέρχομαι, καὶ ἀν' εὕρω τὸ στρατόπεδον σῶον, θὰ ἄρω πρὸς ὑμᾶς πυρσὸν, καὶ ἀν' ζῶ, θὰ ἐπανεέλθω πρὸς τὸν στρατηγόν μου.

ΒΡΟΥΤΟΣ. Γενναῖε Στατύλλιε! ἀν' δι' ὅσα ἔπραξας μέχρι τοῦδε σοὶ γνωρίζει χάριτας ἢ Ῥώμη, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἰδίως σοὶ εὐγνωμονεῖ ὁ Βροῦτος. Ὑπαγε, καὶ ὁ Ζεὺς εἴη σοὶ ἀρωγός. (Ἀπέρχεται ὁ Στατύλλιος, ὁ δὲ Βροῦτος ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Βολουμνίου καὶ τοῦ Δάρδανου, ἀνέρχεται ἐπὶ πέτρας κατὰ τὸ βάθος τῆς σκηνῆς, καὶ κάθηται παρατηρῶν πρὸς τὸ μέρος τοῦ στρατοπέδου, ἣν πού ἴδει τὸν πυρσὸν ἀναλάμποντα. Ἐπὶ δὲ τῆς σκηνῆς μένουσι Ῥωμαῖοι στρατιῶται, ὁ Κλεῖτος καὶ ὁ Στράτων).

ΧΟΡΟΣ

Ῥωμαίων μαχητῶν.

Νῦξ εὐεργέτις, ἄπλωσον τὴν μαύρην σου ἐσθῆτα,
καὶ κρύψε τὰ κατάρτα πεδία τῶν Φιλίππων·
τὰ νικηφόρα ξίφη μας ἐπέστεψεν ἡ ἦττα,
καὶ φεύγει μέγα ὄνειρον τὸν Βροῦτον καταλείπον
μὲ μόνον τοῦ ἐγκλήματος τὸ φάσμα τὸ δεινόν.

Ἐπεὶ πατρίδος τὴν φωνὴν τοῦ φίλτρου καταστέλλων,
εἰς τὴν τοῦ Ἄδου ἔπταισε σκληρὰν δικαιοσύνην·
ὁ κόσμος πᾶς τῷ συγχωρεῖ καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον,
ἀλλὰ ὁ Καῖσαρ ἄκαμπτος, μ' ἐσθῆτα αἱματίνην
περιπλανᾶται εἰς τὴν γῆν ἐκδίκησιν φωνῶν.

Καὶ ὁ ἐκδίκητὴς θεὸς δι' ἀπηνῶν φασμάτων,
δι' ἀπαισιῶν οἰωνῶν, στερήσεως ἐταίρων,

πρὸ χρόνου τὴν γενναίαν του ψυχὴν διαταράττων,
τὸν ῥίπτει.—καὶ ὁ Βρούτος μὲν ἐλπίδων θειοτέρων,
ἀλλὰ ἡ Ῥώμη, φεῦ, ψυχῆς στερεῖται θαυμαστῆς.

Ὅμοίως, ὅπως ἐν νυκτὶ τριχυμιάδει πλοῖον
νῦν μὲν ὑπὸ γιγαντωδῶν ῥιπτάζεται κυμάτων,
νῦν δ' ὑπὸ λάβρου πνεύματος γυμνοῦται τῶν ἰστίων,
κ' ἀπαύστως πιεζόμενον συνθλάται προσαράττον
μὲ πένθιμον, βωβὸν τριγμὸν κατὰ δεινῆς ἀκτῆς.
Ἴδέτε, στέκει ἄφωνος ἐν λυπηρᾷ ἐκφράσει,
τὸν νοῦν τοῦ φιλοπόλιδες συγκατακλύψουν φόβοι,
καὶ εἰς τὴν μνήμην μ' ἔρχεται ἐν ταύτῃ του τῆ στάσει
ἢ εἰς τὸ ἄκρον Σίπυλον λιθοπαγῆς Νιόβη,
ἣν εἶδον τὸν Πομπηῖον ἀκολουθῶν ποτε.

ὦ φίλοι, ἐνικήθημεν! οὐχὶ κατὰ στοιχείου
μαχόμενοι βαρβαρικοῦ, ἀλλ' ὡ ἀπελπισία,
εἰς τὸν ὀλέθριον βρασμὸν πολέμου ἐμφυλίου.

Ἀλλὰ ἡ θλίψις μας αὐτὴ ἐστὶ παρηγορία·

Ῥωμαῖοι, οὐχὶ βάρβαροι μᾶς τρέπουν μαχηταί.

(Ἐνῶ ὁ χορὸς ἀπέρχεται εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς ὁ Κλεῖτος καὶ
ὁ Στράτων συνδιαλέγονται μείναντες εἰς τὸ προσκήνιον).

ΚΛΕΙΤΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΩΝ.

ΚΛΕΙΤΟΣ. Ἔως θανάτου εἶναι ἡ ψυχὴ μου τεθλιμ-
μένη. Ἐπροτίμων νὰ ἐπιπτον πρὸ τῶν ποδῶν του
εἰς τὴν μάχην, παρὰ νὰ βλέπω ἤδη τὸν μέγαν ἄν-
δρα ἐγκαταλελειμμένον, τοῦ ὁποίου ἡ θεὰ μοι εἶναι
τοσοῦτον ἀλγεινοτέρα, ὅσον γνωρίζω, ὅτι ὑπὸ τὸ
γαληνιαῖον αὐτοῦ μέτωπον καὶ τὴν καρτερικὴν ὄψιν
ὑποκρύπτεται καρδία αἰμάσσουσα. ὦ, εἶναι οἰκτρὸν
ἢ μετὰπτωσις ἀπὸ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν, ἀλλ' ἡ
θεὰ φιλτάτου καὶ μεγάλου ἀνδρὸς, χθὲς ἔτι ἰσταμέ-

νου ὑψηλὰ, καὶ ὑπὸ χρυσῶν ἐλπίδων περιλαμπομέ-
νου, εἰς τοιαύτην αἴφνης ἐγκατάλειψιν θεῶν καὶ ἀν-
θρώπων, εἰς τοιαύτην ἀπελπισίαν εὐρισκομένου, οἰκτον
ἀμήχανον εἰς τὴν ψυχὴν ἐντίκτει.

ΣΤΡΑΤΩΝ. Οὐχὶ ἡ ἰδική του, ἀλλ' ἡ ἡμετέρα αἰ-
μάσσει καρδία, ὦ Κλεῖτε. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ φύσει με-
γάλη, μεγάλη καὶ ἔξοχος διεμορφώθη διὰ τῆς ἑλλη-
νικῆς παιδείας, καὶ οὐδέποτε θὰ καταπέση ὅπως αἰ
κοινὰ ψυχὰ κατὰ τὴν συμφορὰν. Δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς,
ἐκ τῶν ἰδίων εἰκάζοντες, νὰ κατανοήσωμεν, πόθεν
αἰ τοιαῦται ὑπέροχοι φύσεις ἀντλοῦσι τὴν περιουσίαν
τῶν δυνάμεών των. Μὲ τὴν σὴν ψυχὴν, Κλεῖτε, μὲ
τὴν ἐμὴν ἐγὼ, θὰ μετρήσωμεν τὴν τοῦ Βρούτου;
Δύναται ἡ μοῖρα νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὸ πᾶν ἀλλὰ τὴν
μεγαλοψυχίαν του οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀθάνατοι νὰ δια-
σείσουν δύνανται.

ΚΛΕΙΤΟΣ. Μὴ παροργίζης τοὺς θεοὺς διὰ τῶν με-
γαλαύχων λόγων σου, τοὺς θεοὺς, οἵτινες τοσοῦτον
ἤδη δυσμενεῖς ἐπικείμενοι τῷ ἀνδρὶ ὑπέσκαψαν τὸ
φρόνημά του διὰ φασμάτων δυσσιωνίστων καὶ ἀπω-
λείας μαχῶν. Ἐνδόμυχος φρίκη καταλαμβάνει με
ἀναμιμνησκόμενον, ὅτι τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων
του, εἰς τὸν βρασμὸν τῆς εὐθυμίας καὶ τῶν εὐλπίδων
ἐπιχύσεων, ποτήριον λαβὼν ὁ Βρούτος, ἄνευ αἰτίας,
καὶ ὡς ὑπὸ τῆς σκοτεινῆς ἀγόμενος μοίρας, ἀνεφώ-
νησε τὸν Πατρόκλειον στίχον·

Ἀλλὰ με μοῖρ' ὅλοη καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός.

καὶ κατὰ παράδοξον συγκυρίαν σήμερον τὸ σύνθημα

τῆς ἀπολεσθείσης μάχης ἦτο «Ἀπόλλων». Στράτων, Στράτων, δὲν δύναμαι νὰ μεταπεισθῶ, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἡ μοῖρα δὲν ἐπέκλωσε τὸν ὄλεθρόν του.

ΣΤΡΑΤΩΝ. Σίγα, χεῖλος ἀπαίσιον, διότι καὶ ἄκοντα εἰς τὴν ψυχὴν μ' ἐγγίζουσιν οἱ λόγοι σου. Ἄλλ' ἄκουσον, Κλεῖτε· μὴ ἀποδίδωμεν τοῖς θεοῖς τὰς ὀπτασίας καὶ τὸ ἄθυμον ψυχῆς, ἀφ' ἑαυτῆς, ἕνεκα τοῦ μεγέθους ἢ τῆς φύσεως τοῦ τολμήματος ταρασσομένης. Καὶ Τιμολέων ὁ Κορίνθιος, συναινέσας εἰς τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ Τιμοφάνους, τυραννίδα τῆ πατρίδι ἐπιβουλεύοντος, ἔπεσεν εἰς ἀθυμίαν, καὶ ἐπὶ πολὺ ἡ ἀδημονοῦσα ψυχὴ του ἐπεζήτει τὴν μοναξίαν τῶν ἐρημοτάτων τόπων, οὐχὶ τιμωρουμένη καὶ πάσχουσα ὑπὸ τῶν θεῶν, ἀλλ' οἰκτείρουσα τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀπαρηγόρητον αὐτοῦ μητέρα. Ὅμοίως καὶ ὁ Βροῦτος σήμερον, τὸν Καίσαρα ὑπὲρ τῆς Ῥώμης θύσας, λυπεῖται ἴσως ἐνδομύχως καὶ ταρασσεται τὴν ψυχὴν, οὐχὶ ὑπὸ τῶν Ἐριννύων διωκόμενος, οὐχὶ διὰ τὴν πρᾶξιν του μεταμελόμενος, ἀλλὰ τὴν Ῥώμην βλέπων ὑπὸ τὸ κράτος ἄλλου Καίσαρος· καὶ ἡ φαντασία του ἰνδάλλεται αὐτῷ φαντάσματα, περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος ἐνδοιαζομένη, καὶ ὑπὸ τῶν φροντίδων καὶ τῶν κόπων τῆς ἀϋπνίας κατατηκομένη. — Ἄλλ' ἰδοὺ αὐτὸς κατέρχεται τοῦ βράχου.

ΒΡΟΥΤΟΣ, ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ, ΔΑΡΔΑΝΟΣ

καὶ οἱ ἀνωτέρω.

ΒΡΟΥΤΟΣ. (σείων τὴν κεφαλὴν καὶ πικρῶς μειδιῶν). Ὁ μὲν πυρσὸς πρὸ πολλοῦ ἤρθη, ἀλλ' ὁ Στατύλλιος δὲν ἐπανέρχεται. Ἐπεσε βεβαίως καὶ αὐτὸς, θῦμα ἕτερον τῆς ἀτυχίας μου. ὦ νύξ ἀστερόεσσα, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας ἐσβέσθησαν αἱ τελευταῖαι λάμψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἡ πανυστάτη ἐλπίς, μὴ διαλύσης τὰ πυκνὰ σκότη σου πρὸ τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον εἶμαρται νὰ φωτίζη τὴν Ῥώμην τυραννουμένην χωρὶς ἐλπίδα ἐλευθερωτοῦ. Διότι, φεῦ, ἂν ὁ Κάσσιος πίπτων, ἤλπιζεν ἴσως εἰς τὸν Βροῦτον, ἀλλ' ὁ Βροῦτος οὐδένα βλέπει μετ' αὐτὸν δυνάμενον νὰ διεξαγάγη τὸν εὐγενῆ, ἀλλὰ βαρὺν ἀγῶνα. ὦ Κάτων, νέος ὢν ἐγὼ καὶ ἄπειρος εἰσέτι, ἐμέμφθην τὴν αὐτοχειρίαν σου, ὡς ἔργον ἥκιστα ἀρμόζον εἰς ψυχὴν φιλοσόφου· ἀλλ' ἤδη ὑπὸ τῶν ἀθανάτων, τιμωρούντων με διὰ τὸν κόμπον μου ἐκεῖνον, εἰς τὰς αὐτὰς ἀνάγκας πιεζόμενος, τὴν πρᾶξιν σου ἀσπάζομαι, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ προθύμως ἀπαλλάττομαι· (κύπτει καὶ ὀμιλεῖ εἰς τὸ οὖς τοῦ Κλείτου, ὅστις ἀπομακρύνεται δακρύων. Τὸ αὐτὸ πράττει εἰς τὸν ὑπασπιστὴν Δάρδανον, ὅστις ἀποστρέφει τὴν ὄψιν.)

ΒΡΟΥΤΟΣ (γεγωνός)· Ἦως ! καὶ πεπτωκῶς λοιπὸν δὲν ἐδυσσώπησα τὴν μοῖραν ; Ἀφαιροῦσά μοι πᾶσαν

ἐλπίδα, μὲ στερεῖ καὶ τῆς τοῦ ν' ἀποθάνω ὡς Βροῦτος ;

ΔΑΡΔΑΝΟΣ. Ὁ Βροῦτος δὲν αὐτοκτονεῖ.

ΒΡΟΥΤΟΣ. Βολούμνιε· πρὸς σὲ ἤδη ἀποτείνομαι· σὺ μεθ' οὗ συνεσπούδασα, σὺ μετὰ τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴν φιλοσοφικῶς ἀνέθρεψα, βοήθησόν με τώρα νὰ δώσω αὐτῇ τὰς πτέρυγας τῆς ἰδεώδους ἐλευθερίας, ἣν μάτην ἐζητήσαμεν ἐπὶ τοῦ κόσμου. Τίς δύναται νὰ μεμφθῇ τὸν θεῖον Σωκράτην, ὅστις, δυνάμενος νὰ φύγη, προετίμησε τὸν ὑπὸ τῆς πατρίδος ἐπιβεβλημένον αὐτῷ θάνατον ; Καὶ ἐγὼ τώρα ἀποθνήσκων ἐκπληρῶ τὴν εὐχὴν τῆς Ῥώμης.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ. Ἡ Ῥώμη, ἡ ἀληθὴς Ῥώμη ποθεῖ νὰ ζήσης, διότι δὲν ἔχει δεῦτερον Βροῦτον.

Ὁ Βροῦτος κλίνει τὴν κεφαλὴν διαλογιζόμενος, ἐνῶ ὁ θύρυβος τῶν πολεμίων πλησιάζει.

Πάντες. Φύγε, σώθητι !

ΒΡΟΥΤΟΣ (ἀποφασιστικῶς). Βεβαίως θὰ φύγω, ἀλλὰ διὰ τῶν χειρῶν, οὐχὶ διὰ τῶν ποδῶν. Ἀρκούντως ἔδοκίμασα τὴν κακοδαιμονίαν μου· δὲν θέλω πλέον, εἰς νέας ἐλπίδας παραδιδόμενος, νὰ χύνω εἰς μάτην τὸ πολύτιμον Ῥωμαϊκὸν αἷμα. Ἴσως, πατρίς μου, ἴσως ἕτερος Βροῦτος εὐτυχέστερός μου σ' ἐλευθερώσῃ τῆς τυραννίας, ἀλλ' οὐδεὶς ποτὲ πλειότερόν μου θὰ σὲ ἀγαπήσῃ. Ἀποθνήσκω· ἀλλ' ἡ μνήμη μου, ἡ μνήμη τοῦ ἐναρέτου καὶ φιλοπάτριδος, ἀλλ' ἀτυχοῦς Βρούτου, θὰ διασώζηται εἰς τὰ στήθη τῶν Ῥωμαίων, καὶ οὔτε δι' ὄπλων, οὔτε διὰ χρημάτων θ' ἀπαλείψωσιν αὐτὴν οἱ νικηταί. (Πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν). Φύ-

γετε, ζήσετε· τὸ ἐμὸν στάδιον ἐτελείωσε. Δὲν δύναμαι καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν τελευταίαν, νὰ ἴδω ἄπαξ ἔτι τὰς πιστὰς καὶ ἀγαπητὰς ὄψεις σας : ἀλλ' ἔστω, μένουσιν αὐταὶ ἐγκεχαραγμένα εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου, καὶ θὰ ἀναμιμνήσκωμαι αὐτὰς εἰς Ἄδην. (τείνει πρὸς πάντας τὴν δεξιάν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ Κλεῖτος προσφύεται μετὰ λυγμῶν).

ΒΡΟΥΤΟΣ. Ἔσο ἀνὴρ, Κλεῖτε· ἂν οὐδὲν ἄλλο, ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὴν καρτερίαν δὲν ἐδιδάχθης παρ' ἐμοί ; (πρὸς τὸν Δάρδανον.) Παρηγόρει τὴν φιλότατην Πορκίαν, ἂν ἡ γυνὴ τοῦ Βρούτου καὶ ἡ τοῦ Κάτωνος κόρη ἀνάγκην ἔχη παρηγορίας.

Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἑκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης, ἡ πρόξενος αὐτῇ δακρῶν κατὰ τὸν ἀποχωρισμόν μας, ἔστω νῦν αὐτῇ πηγὴ παραμυθίας ἐν τῇ χηρείᾳ τῆς· οἱ Ἑκτορες δὲν ἀποθνήσκουσιν. Χαίρετε, φίλοι καὶ συμπατριῶται, χαῖρε, Ῥώμη!

Δάρδανος, Βολούμνιος, Κλεῖτος καὶ οἱ ἄλλοι ἀπέρχονται σιωπηλοὶ καὶ τεθλιμμένοι. Ὁ Βροῦτος μετὰ τοῦ Στράτωνος καὶ δύο ἄλλων μένουσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἡ κραυγὴ τῶν πολεμίων ἀντηχεῖ πλησιέστατα.

ΒΡΟΥΤΟΣ, ΣΤΡΑΤΩΝ.

ΒΡΟΥΤΟΣ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Στράτων, ἀμετατρέπτως ἀποθνήσκω. Σὺ δὲ, ἂν εἰς τὰς μάχας προεκινδύνευσας ἐμοῦ, ὑπουργήσόν μοι τώρα τὴν τελευταίαν χάριν· βοήθησόν με ν' ἀποθάνω συντόμως, καὶ ἡ σκιά μου θὰ σ' εὐγνωμονῇ. (Ξιφουλκεῖ καὶ τείνει πρὸς αὐτὸν τὸ ξίφος του).

ΣΤΡΑΤΩΝ. (καθ' ἑαυτόν). ὦ Κλεῖτε, πόσον εἶχες δίκαιον! (ἴσταται ἐνδοιάζων καὶ ἄφωνος).

ΒΡΟΥΤΟΣ (ἀνυπομόνως). Θέλεις λοιπὸν νὰ ζωγρηθῇ ὁ Βροῦτος;

ΣΤΡΑΤΩΝ. Οὐδέποτε! (δεχόμενος τὸ ξίφος, θλίβει τὴν δεξιὰν τοῦ Βρούτου ἐπὶ τῆς καρδίας του στενάζων. Στηρίξας δ' εἶτα τὸ ξίφος μὲ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, προτείνει τὴν αἰχμὴν ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον· ὁ δὲ Βροῦτος μεθ' ὀρμῆς κατενεχθεὶς ἐπ' αὐτοῦ, πίπτει αἱματόφυρτος.)

ΒΡΟΥΤΟΣ (ἐκπνέων). Ὑγίαινε, Ῥώμη· εὐχαριστῶ, Στράτων.

ΣΤΡΑΤΩΝ (γονυπετῶν ἔνδακρυς καὶ καλύπτων τὸν νεκρὸν μὲ τὴν τήβεννον.) ὦ πολύτιμον αἶμα, ποία ψυχὴ μεγάλη συνεκρέει μετὰ σοῦ! (Καθίζει παρὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Βρούτου, καὶ κρύπτει τὸ πρόσωπον εἰς τὰς χεῖράς του θρηνηῶν, ἐνῶ εἰσορμᾷ εἰς τὴν σκηνὴν ὁ Ἄντωνιος καὶ στρατιῶται φέροντες δᾶδας).

